

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ СУМІЖНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА КАФЕДРІ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ

**(спеціальність «Неврологія», «Лабораторна діагностика»,
«Отоларингологія», «Офтальмологія», «Анестезіологія та
інтенсивна терапія», «Нейрохірургія», «Ортопедія та
травматологія», «Пульмонологія та фтизіатрія»)**

Навчально-методичний посібник
Частина III

Харків
2019

**Міністерство охорони здоров'я України
Харківський національний медичний університет**

**ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ СУМІЖНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА КАФЕДРІ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ
(спеціальність «Неврологія», «Лабораторна діагностика»,
«Отоларингологія», «Офтальмологія», «Анестезіологія та
інтенсивна терапія», «Нейрохірургія», «Ортопедія та
травматологія», «Пульмонологія та фтизіатрія»)
Навчально-методичний посібник
Частина 3**

**Харків
ХНМУ
2019**

УДК 378.046-021.65:378.016:616.9(0.75.8)

О-63

Затверджено вченою радою ХНМУ.
Протокол № 9 від 17.10.2019 р.

Авторський колектив: К.В. Юрко
В.В. В'юн
В.М. Козько
Г.О. Соломенник
В.О. Терьошин
О.І. Могиленець
А.В. Гаврилов

Рецензенти:

Бодня К.І., професор, доктор медичних наук, завідувач кафедри медичної паразитології та тропічних хвороб Харківської медичної академії післядипломної освіти;

Лядова Т.І., професор, доктор медичних наук, завідувач кафедри загальної та клінічної імунології та алергології медичного факультету ХНУ імені В.Н. Каразіна

О-63 **Організація** навчання лікарів-інтернів суміжних спеціальностей на кафедрі інфекційних хвороб: навчально-методичний посібник у трьох частинах / К.В. Юрко, В.В. В'юн, В.М. Козько, Г.О. Соломенник та ін. – Харків: ХНМУ, 2019. – Ч. 3. – 150 с.

Посібник підготовлено та складено відповідно до типових навчальних програм інтернатури випускників вищих медичних закладів освіти III-IV рівнів акредитації зі спеціальностей «Неврологія», «Лабораторна діагностика», «Отоларингологія», «Офтальмологія», «Анестезіологія та інтенсивна терапія», «Нейрохірургія», «Ортопедія та травматологія», «Пульмонологія та фтизіатрія» з урахуванням стандартів освіти на основі нормативно-директивних матеріалів МОЗ України. Матеріал викладено на сучасному науковому рівні.

Для керівників лікарів-інтернів та лікарів-інтернів спеціальностей «Неврологія», «Лабораторна діагностика», «Отоларингологія», «Офтальмологія», «Анестезіологія та інтенсивна терапія», «Нейрохірургія», «Ортопедія та травматологія», «Пульмонологія та фтизіатрія».

УДК 378.046-021.65:378.016:616.9(0.75.8)

© К.В. Юрко, В.В. В'юн, В.М. Козько,
Г.О. Соломенник, В.О. Терьошин,
О.І. Могиленець, А.В. Гаврилов
© ХНМУ, 2019

ЗМІСТ

Список умовних скорочень.....	7
Передмова.....	8
Спеціальність «Неврологія».....	9
Курс «Інфекційні хвороби».....	9
Навчальний план.....	9
Зміст програми.....	9
Структура навчальної дисципліни.....	9
Тематичний план семінарських занять.....	9
Тематичний план практичних занять.....	10
Методичні вказівки до семінарських занять.....	10
Методичні вказівки до практичних занять.....	53
Перелік практичних навичок.....	60
Питання до диференційованого заліку.....	61
Курс «Особливо небезпечні інфекції».....	61
Навчальний план.....	61
Зміст програми.....	61
Структура навчальної дисципліни.....	62
Тематичний план семінарських занять.....	62
Тематичний план практичних занять.....	62
Методичні вказівки до семінарських занять.....	63
Методичні вказівки до практичних занять.....	76
Перелік практичних навичок.....	79
Питання до диференційованого заліку.....	80
Курс «Проблеми СНІДу та вірусні гепатити».....	80
Навчальний план.....	80
Зміст програми.....	81
Структура навчальної дисципліни.....	81
Тематичний план лекцій.....	81
Тематичний план практичних занять.....	81
Методичні вказівки до практичних занять.....	81
Перелік практичних навичок.....	83
Питання до диференційованого заліку.....	83
Спеціальність «Лабораторна діагностика».....	84
Курс «Інфекційні хвороби».....	84
Навчальний план.....	84
Зміст програми.....	84
Структура навчальної дисципліни.....	84
Тематичний план семінарських занять.....	85
Тематичний план практичних занять.....	85

Методичні вказівки до семінарських занять.....	...85
Методичні вказівки до практичних занять.....	...98
Перелік практичних навичок.....	.101
Питання до диференційованого заліку.....	.101
Курс «СНІД».....	.102
Навчальний план.....	.102
Зміст програми.....	.102
Структура навчальної дисципліни.....	.103
Тематичний план лекцій.....	.103
Тематичний план практичних занять.....	.103
Методичні вказівки до практичних занять.....	.103
Перелік практичних навичок.....	.104
Питання до диференційованого заліку.....	.105
Спеціальність «Отоларингологія».....	.105
Курс «Особливо небезпечні інфекції».....	.105
Навчальний план.....	.105
Зміст програми.....	.105
Структура навчальної дисципліни.....	.105
Тематичний план семінарських занять.....	.106
Тематичний план практичних занять.....	.106
Методичні вказівки до семінарських занять.....	.106
Методичні вказівки до практичних занять.....	.109
Перелік практичних навичок.....	.112
Питання до диференційованого заліку.....	.113
Курс «Проблеми СНІДу та вірусних гепатитів».....	.113
Навчальний план.....	.113
Зміст програми.....	.113
Структура навчальної дисципліни.....	.114
Тематичний план лекцій.....	.114
Тематичний план практичних занять.....	.114
Методичні вказівки до практичних занять.....	.114
Перелік практичних навичок.....	.116
Питання до диференційованого заліку.....	.116
Спеціальність «Офтальмологія».....	.117
Курс «Особливо небезпечні інфекції».....	.117
Навчальний план.....	.117
Зміст програми.....	.117
Структура навчальної дисципліни.....	.117
Тематичний план семінарських занять.....	.118
Тематичний план практичних занять.....	.118
Методичні вказівки до семінарських занять.....	.118
Методичні вказівки до практичних занять.....	.121
Перелік практичних навичок.....	.124
Питання до диференційованого заліку.....	.125

Курс «Проблеми СНІДу в офтальмології та вірусні гепатити»....	.125
Навчальний план.....	.125
Зміст програми.....	.125
Структура навчальної дисципліни.....	.126
Тематичний план лекцій.....	.126
Тематичний план практичних занять.....	.126
Методичні вказівки до практичних занять.....	.126
Перелік практичних навичок.....	.128
Питання до диференційованого заліку.....	.128
Спеціальність «Анестезіологія та інтенсивна терапія».....	.129
Курс «Особливо небезпечні інфекції».....	.129
Навчальний план.....	.129
Зміст програми.....	.129
Структура навчальної дисципліни.....	.129
Тематичний план семінарських занять.....	.130
Тематичний план практичних занять.....	.130
Методичні вказівки до семінарських занять.....	.130
Методичні вказівки до практичних занять.....	.133
Перелік практичних навичок.....	.136
Питання до диференційованого заліку.....	.137
Курс «Проблеми СНІДу та вірусного гепатиту».....	.137
Навчальний план.....	.137
Зміст програми.....	.137
Структура навчальної дисципліни.....	.138
Тематичний план лекцій.....	.138
Тематичний план практичних занять.....	.138
Методичні вказівки до практичних занять.....	.138
Перелік практичних навичок.....	.140
Питання до диференційованого заліку.....	.140
Спеціальність «Нейрохірургія».....	.141
Курс «Особливо небезпечні інфекції».....	.141
Навчальний план.....	.141
Зміст програми.....	.141
Структура навчальної дисципліни.....	.141
Тематичний план практичних занять.....	.141
Методичні вказівки до практичних занять.....	.142
Перелік практичних навичок.....	.144
Питання до диференційованого заліку.....	.144
Спеціальність «Ортопедія та травматологія».....	.145
Курс «СНІД і вірусні гепатити».....	.145
Навчальний план.....	.145
Зміст програми.....	.145
Структура навчальної дисципліни.....	.145
Тематичний план практичних занять.....	.145

Методичні вказівки до практичних занять.....	.146
Перелік практичних навичок.....	.147
Питання до диференційованого заліку.....	.148
Спеціальність «Пульмонологія та фтизіаторія».....	.148
Курс «ВІЛ-інфекція/СНІД».....	.148
Навчальний план.....	.148
Зміст програми.....	.148
Структура навчальної дисципліни.....	.148
Тематичний план лекцій.....	.149
Тематичний план семінарських занять.....	.149
Питання до диференційованого заліку.....	.149

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АлАТ	– аланінамінотрансфераза
АсАТ	– аспартатамінотрансфераза
АТ	– артеріальний тиск
ВІЛ	– вірус імунодефіциту людини
ВООЗ	– Всесвітня організація охорони здоров'я
ГВШ	– гіповолемічний шок
ГНН	– гостра ниркова недостатність
ГРВІ	– гострі респіраторні вірусні інфекції
ДВЗ	– дисеміноване внутрішньосудинне згортання
ДНК	– дезоксирибонуклеїнова кислота
ЕКГ	– електрокардіографія
ІТШ	– інфекційно-токсичний шок
ІФА	– імуноферментний аналіз
КТ	– комп'ютерна томографія
МОЗ	– Міністерство охорони здоров'я
МПА	– м'ясо-пептонний агар
ПЛР	– полімеразна ланцюгова реакція
РА	– реакція аглютинації
РАЛ	– реакція аглютинація та лізісу
РГГА	– реакція гальмування гемаглютинації
РЕМА	– реакція ензим-мічених антитіл
РЗК	– реакція зв'язування комплементу
РА	– радіоімунний аналіз
РІФ	– реакція імунофлюоресценції
РМАЛ	– реакція мікроаглютинації та лізісу
РН	– реакція нейтралізації
РНГА	– реакція непрямой гемаглютинації
РНІФ	– реакція непрямой імунофлюоресценції
РНК	– рибонуклеїнова кислота
УЗД	– ультразвукове дослідження
УФО	– ультрафіолетове опромінення
ХТІ	– харчова токсикоінфекція
ЦНС	– центральна нервова система
ШОЕ	– швидкість осідання еритроцитів
ШВЛ	– штучна вентиляція легень
ШКТ	– шлунково-кишковий тракт
ЯМРТ	– ядерна магнітно-резонансна томографія

ПЕРЕДМОВА

Успіху в реалізації реформ, які нині охопили охорону здоров'я, можна досягти лише за умови наявності достатньої кількості висококваліфікованих кадрів, враховуючи зміни в вищій медичній освіті, інтеграції її в європейський освітній простір, що вимагає нових підходів до підготовки лікаря на післядипломному етапі.

Первинна спеціалізація (інтернатура) є обов'язковою формою післядипломної підготовки випускників усіх факультетів вищих медичних (фармацевтичних) закладів освіти III-IV рівнів акредитації незалежно від підпорядкування та форм власності, яка закінчується присвоєнням кваліфікації лікаря-спеціаліста з певного профілю.

Поширеність інфекційних хвороб взагалі, соціальна значимість ВІЛ-інфекції, вірусних гепатитів, особливо небезпечних інфекцій обумовлюють доцільність включення до програм інтернатури з різних спеціальностей додаткових курсів, присвячених саме цій патології.

Підготовку лікарів-інтернів проводять згідно з «Положенням про спеціалізацію (інтернатуру) в вищих медичних і фармацевтичних закладах III-IV рівнів акредитації», затвердженим наказом №291 від 19.09.1996 р., у тому числі за спеціальністю «Загальна практика-сімейна медицина».

Метою інтернатури є підвищення рівня практичної підготовки випускників вищих медичних (фармацевтичних) закладів освіти III-IV рівнів акредитації, факультетів університетів, їх професійна адаптація до самостійної лікарської діяльності, або первинна спеціалізація лікарів-інтернів різних спеціальностей, їх практична підготовка та підвищення професійного рівня до самостійної лікарської діяльності в відділеннях лікарень і поліклініках.

Інтернатура передбачає поглиблення теоретичних знань, отриманих під час навчання у вищому навчальному закладі. Особливу увагу необхідно поділяти розумінню загальних закономірностей інфекційного процесу, різноманітності збудників та особливостей їх взаємодії з організмом людини і ролі імунологічних реакцій в цих процесах.

Зміст програми інтернатури охоплює весь обсяг теоретичних і практичних знань, умінь, і практичних навичок, необхідних лікарю-інфекціоністу для самостійної роботи і надання кваліфікованої допомоги хворим.

Викладання має ґрунтуватися, а керівники інтернів повинні керуватися наступними нормативно-директивними документами: наказ №98 від 01.03.2005 р. «Про поліпшення якості підготовки лікарів на етапі післядипломної підготовки», наказ №81 від 23.02.2005 р. «Про затвердження переліку спеціальностей та сторони навчання в інтернатурі...», наказ №621 від 21.11.2005 р. «Про внесення змін до наказу МОЗ Укр. №81...», наказ №251 від 14.08.1998 р. «Про затвердження положення про систему ліцензійних інтегрованих іспитів», наказ №762 від 20.11.2006 р. «Про затвердження ліцензійного інтегрованого іспиту «Крок 3. Загальна лікарська підготовка» як складової частини державної атестації».

**СПЕЦІАЛЬНІСТЬ «НЕВРОЛОГІЯ»
КУРС «ІНФЕКЦІЙНІ ХВОРОБИ»**

Навчальний план

Структура навчальної дисципліни	Кількість годин, з них				Рік навчання	Вид контролю
	Лекції	Практичні заняття	Семінари	Разом		
Дисципліна						
Інфекційні хвороби	-	12	6	18	1-й	Диференційований залік

Зміст програми

Кишкові інфекції, що перебігають з ураженням нервової системи

Ботулізм. Ентеровірусні інфекція. Поліомієліт.

Повітряно-краплинні інфекційні хвороби, що перебігають з ураженням нервової системи

Менінгеальний синдром. Серозні та гнійні менінгіти. Менінгококова інфекція.

Трансмисивні інфекційні захворювання, що перебігають з ураженням нервової системи

Висипний тиф. Вірусні енцефаліти.

Ранові (інокуляційні) інфекційні захворювання, що перебігають з ураженням нервової системи

Сказ. Правець.

Структура навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин			
	Лекції	Практичні заняття	Семінари	Усього
Кишкові інфекції, що перебігають з ураженням нервової системи	-	4	2	6
Повітряно-краплинні інфекційні хвороби, що перебігають з ураженням нервової системи	-	2	1	3
Трансмисивні інфекційні захворювання, що перебігають з ураженням нервової системи	-	2	1	3
Ранові (інокуляційні) інфекційні захворювання, що перебігають з ураженням нервової системи	-	2	2	4
Залік	-	-	2	2
Разом	-	10	8	18

Тематичний план семінарських занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Кишкові інфекції, що перебігають з ураженням нервової системи. Ботулізм. Ентеровірусні інфекція. Поліомієліт Епідеміологія. Патогенез. Клінічні прояви. Діагностика. Диференціальна діагностика. Лікування. Профілактика (вакцинопрофілактика).	2

2.	Повітряно-краплинні інфекційні хвороби, що перебігають з ураженням нервової системи. Менінгеальний синдром. Серозні та гнійні менінгіти. Менінгококова інфекція. Епідеміологія. Патогенез. Клінічні прояви. Діагностика. Диференціальна діагностика. Лікування. Профілактика (вакцинопрофілактика).	1
3.	Трансмисивні інфекційні захворювання, що перебігають з ураженням нервової системи. Висипний тиф. Вірусні енцефаліти. Епідеміологія. Патогенез. Клінічні прояви. Діагностика. Диференціальна діагностика. Лікування. Профілактика (вакцинопрофілактика).	1
4.	Ранові (інокуляційні) інфекційні захворювання, що перебігають з ураженням нервової системи. Сказ. Пращец. Епідеміологія. Патогенез. Клінічні прояви. Діагностика. Диференціальна діагностика. Лікування. Профілактика (вакцинопрофілактика).	2
5.	Диференційований залік.	2
Разом		8

Тематичний план практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Кишкові інфекції, що перебігають з ураженням нервової системи. Ботулізм. Ентеровірусні інфекція. Поліомієліт. Епідеміологія. Патогенез. Клінічні прояви. Діагностика. Диференціальна діагностика. Лікування. Профілактика (вакцинопрофілактика).	4
2.	Повітряно-краплинні інфекційні хвороби, що перебігають з ураженням нервової системи. Менінгеальний синдром. Серозні та гнійні менінгіти. Менінгококова інфекція. Епідеміологія. Патогенез. Клінічні прояви. Діагностика. Диференціальна діагностика. Лікування. Профілактика (вакцинопрофілактика).	2
3.	Трансмисивні інфекційні захворювання, що перебігають з ураженням нервової системи. Висипний тиф. Вірусні енцефаліти. Епідеміологія. Патогенез. Клінічні прояви. Діагностика. Диференціальна діагностика. Лікування. Профілактика (вакцинопрофілактика).	2
4.	Ранові (інокуляційні) інфекційні захворювання, що перебігають з ураженням нервової системи. Сказ. Пращец. Епідеміологія. Патогенез. Клінічні прояви. Діагностика. Диференціальна діагностика. Лікування. Профілактика (вакцинопрофілактика).	2
Разом		10

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема: КИШКОВІ ІНФЕКЦІЇ, ЩО ПЕРЕБІГАЮТЬ З УРАЖЕННЯМ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ. БОТУЛІЗМ. ЕНТЕРОВІРУСНІ ІНФЕКЦІЯ. ПОЛІОМІЄЛІТ. ЕПІДЕМІОЛОГІЯ. ПАТОГЕНЕЗ. КЛІНІЧНІ ПРОЯВИ. ДІАГНОСТИКА. ДИФЕРЕНЦІАЛЬНА ДІАГНОСТИКА. ЛІКУВАННЯ. ПРОФІЛАКТИКА (ВАКЦИНОПРОФІЛАКТИКА).

1. Кількість годин: 2.

2. Актуальність теми: ботулізм і поліомієліт є інфекційними хворобами, які займають значне місце як у загальній структурі інфекційної патології, так і серед причин ураження нервової системи інфекційного та неінфекційного генезу. Саме тропність збудників до нервової тканини визначає переважну

Навчальне видання

**Юрко Катерина Володимирівна
В'юн Валерій Васильович
Козько Володимир Миколайович
Соломенник Ганна Олегівна
Терьошин Вадим Олександрович
Могиленець Олена Іванівна
Гаврилов Анатолій Вікторович**

**ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ СУМІЖНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА КАФЕДРІ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ
(спеціальність «Неврологія», «Лабораторна діагностика»,
«Отоларингологія», «Офтальмологія», «Анестезіологія та
інтенсивна терапія», «Нейрохірургія», «Ортопедія та
травматологія», Пульмонологія та фтизіатрія»)
Навчально-методичний посібник
Частина 3**

Відповідальний за випуск Юрко К.В.

Підписано до друку 17.10.2019. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Таймс. Друк ризограф.
Ум.-друк. арк. 8,88.
Наклад 100 прим.

ХНМУ, 61022, м. Харків, пр. Науки, 4

Друк ФОП Заночкин Д.Л.
м. Харків, вул. Плеханівська, 16